

GLEDA LIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1938-39

DRAMA

10

ROMAN NIEWIAROWICZ

HOLLYWOOD

Din 2.50

Priporoča se Vam

„SLAVIJA“

Jugoslovanska zavarovalna banka d. d. v Ljubljani
za zavarovanje

proti oškodovanju vsled požara, eksplozije, kraje, toče,
nesreč i. t. d. — na zgradbah, opremi, tvornicah, avto-
mobilih kot tudi na lastnem telesu in življenju

Podružnice: Beograd, Sarajevo, Zagreb, Osijek, Novi Sad, Split

Glavni sedež: Ljubljana, Gosposka ul. 12

Telefon števil. 2176 in 2276

Ljudska posojilnica v Ljubljani

registr. zadr. z neom. jamstvom

Ljubljana, Miklošičeva c. št. 6, v lastni palači
obrestuje hranilne vloge najugodneje.

Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive
obrestuje po 4⁰/₀, proti odpovedi do 5⁰/₀

Tovarna kranjskega
lanenega olja in firneža

HROVAT & Komp.
LJUBLJANA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1938/39

DRAMA

Štev. 10

ROMAN NIEWIAROWICZ:

HOLLYWOOD

PREMIERA 3. JANUARJA 1939

Poljski dramatik in komediograf Roman Newiarowicz si je v Srednji Evropi pridobil dobro ime že s svojo komedijo »Ljubim te«, ki predstavlja zelo virtuozen poizkus igre za ves večer, in to igre z dvema osebama. Uspeh te veseloigre pa je pred nedavnim prekosil z mnogo tehtnejšo komedijo »Hollywood«, kjer so osebnosti vseh štirih akterjev zasnovane globlje in kjer se osrednji ljubavni zgodbi pridruži pomembnejši in širši problem dveh neznansko tujih si človeških svetov: zgolj trgovskega in srčnega.

Če označim pozitivno plat življenja v tej komediji z besedo srčni svet, sem ga opisal dovolj točno; določneje pa je treba opredeliti pojem trgovskega sveta. Kajti filmski menager, ki v igri predstavlja drugo, trgovsko polovico, ni zastopnik trgovskega duha, kot ga poznamo mi, marveč je trgovec hrupnega, reklamnega, brezobzirnega amerikkanskega tipa, ki ne pozna nobenih pomislekov, ne umetniških, ne najpreprosteje moralnih in ki veruje samo v eno besedo, namreč v uspeh. In ta človek ne baranta z blagom, marveč z ljudmi; z občutljivimi, umetniško nadarjenimi ljudmi, »kakor drugi barantajo na primer z vrednostnimi papirji«. To je predstavnik trgovske Amerike, in sicer čisto posebne Amerike, namreč filmske Amerike — Hollywooda. In kakor to čudežno kulisno mesto samo, kjer uprizarjajo

komedije in tragedije in kjer se vrše še drastičnejše komedije in še strašnejše drame, je ta menager hrupen, nagel, ciničen, špekulantsko bister, brez pomislekov in brutalno vitalen do demonije.

Skoraj demoničen postane ta tip v igri, ki jo igra s srci obeh filmskih začetnikov in z njuno ljubeznijo. Ljubezen je uspehu nevarna, zato je odveč, zato je napaka in pregreha. Treba jo je neizprosno in brezobzirno pogaziti, kakor življenje in duh tega kraja pogazita vse, kar ne drevi v blaznem ritmu k njunemu velikemu idealu — uspehu. Sredstva, s katerimi naj bi bila ljubezen uničena, so preprosta in brutalna, toda učinkovita. Najprej razdvoj, nato pa laži in na eni strani gmotni pritisk z ogražanjem gole eksistence, na drugi strani pa razkošje, opoj družbe, slave in vseh čarov zmagovalnega Hollywooda.

Toda Newiarowicz nas ne seznani samo s tem bestialnim in blestečim Hollywoodom. V boj med tem novodobnim Babilonom in ljubeznijo, ki je kakor po čudežu zabredla v najnevarnejše ozračje, poseže ena izmed žrtev religije uspeha — nekdanji zvezdnik in bogataš. Zdaj, ko ga je življenje podrlo na tla in ga poteptalo, se zaveda dragocenosti človeškega srca in njegove svetle luči, — ljubezni. Zato tvega edino, kar mu je še ostalo, pomilovanja vredno eksistenco v službi menagerja in ohrani lučko ljubezni, ki se ji končno nasmehmeta tudi sreča in veliko božanstvo uspeh.

V celoti je »Hollywood« lepa ljubavna komedija v nevarnem hollywoodskem ozračju, ki ne pripoveduje samo ljubavne povesti in zgodbe o nastanku dveh filmskih zvezd, temveč hkratu opozarja na lepoto preprostega, a resnično človeškega sredi slepe in blazne gonje za fantomom uspeha in koristi. Kaže vso strahotno in prazno hlatastost ameriškega, oziroma hollywoodskega trgovskega sveta, njegovo brutalnost, njegovo nevarnost in spet njegovo veliko nemoč pred resničnimi in praviimi stvarmi človeškega življenja. Ta svet je strašen, potem pa postane v svoji zaslepljenosti grotesken, navsezadnje pa celo smešen. Hrupni gigant doživi poraz in porazi ga majhna, drobna iskrica v dveh čistih srcih. A prva njegova misel po porazu je — reklama, bomba, uspeh. To ni več človek, temveč mehanizem, ki ga vsega brezčutnega giblje ena sama misel. In ta živi mehanizem je smešen, življenje pa je lepo.

J. Vidmar

Albert Bassermann

(Iz knjige njegovih spominov.)

V začetku ni bilo prav zelo lahko — in kasneje prav za prav tudi ne. Prav za prav je postajalo vedno težje.

Oče je pomagal!

Le pomislite: kaj se to pravi: zapustiti dobro plačano mesto laboratorijskega kemika v tovarni.

1800 mark plače, prosto stanovanje, luč in kurjava in 600 mark božične nagrade! Pri devetnajstih letih!

Prav za prav so me postavili pod kap!

Vztrajal sem namreč pri kajenju v laboratoriju. Ravnatelj je prepovedal. Imenoval me je »smrkavca«. Planila sva si v lase in jaz sem »zletel«.

Seveda metaforično — kajti telesno ni bil močnejši od mene. Potem so mi vsi odsvetovali, tisti namreč, ki so mi želeli dobro.

V Mannheimu, v rodnem mestu sem začel kot volonter.

Brez uspeha.

Moj oče je bil nesrečen! Tedaj sem šel za mesečnih 75 mark v Heidelberg. Kot zborist in igravec majhnih vlog.

Bilo je v Nauheimu. Lesteneč je visel stalno na odru. Tudi če je predstavljal oder gozd ali vrt. Taka je bila navada.

Kot »ljubimca« bi me bili odpustili, toda dobra in bogato zalozena garderoba je preprečila to nesrečo. Kakor pri Strieseju!

Moj oče in jaz sva sklenila, naj postanem prvi karakterni igravec. Radi glasu!

V Kölnu pa sem poskušal za začetek s šaržnimi vlogami.

Čez štiri tedne sem dobil odpoved: ravnatelj je menil, da sem kot »drugi podčastnik« v »Veilchenfresser-ju« preveč hripav.

Moj oče je bil nesrečen.

Srečna zvezda me je privedla v Lüneburg an der Heide. Tu sem že smel igrati mrkega Albo. V »Tellu« Baumgartna, potem sem se preoblekel v Gesslerja in potem sem bil za sceno »rog iz Urija«.

Z ustnicami posnemam orgelski »es«. Zveni kakor rog.

V Lüneburgu sem prejel vabilo za gostovanje na kraljevskem dvornem gledališču v Hannoveru.

»Heller«, »Max«, »Angelo«! Nadomestil naj bi svojega predhodnika Hellmutha Brehma.

Bil je čudovit igralec in poleg tega je imel lep, globok organ.

Jaz pa visokega in hripavega.

Do podpisa kontrakta ni prišlo.

Moj oče je bil nesrečen! Šel sem v lepi Bern, v prekrasno Švico.

Znižali so mi plačo od 180 na 150 mark. Radi glasu! Moj oče je bil nesrečen. Ostal sem »Filip«, kanalija »Franz«, »Shylock«, »Narcis«, »Perin«, »Jago«, »Mefisto«, »Krivoprisežnik« so bili mejniki.

Potem je prišel na vrsto Aachen. Moj predhodnik je bil zopet Hellmuth Brehm. Njegov lepi globoki organ in moj visoki hripavi sta zopet povzročila odpoved.

Moj oče je bil nesrečen. Jaz pa sem še trdneje verjel vase.

Toda moj realizem in glas sta mi delala vedno večje preglavice.

Prejšnje poletje sem sodeloval pri Praschu v Baden — Badenu. Z uspehom!

Priporočil me je meiningenškemu vojvodi za »humoristične očete«.

Zgodilo pa se je drugače: prodrl sem! Štiri lepe, nepozabne zime! Same dobre vloge! (Stroka dobrih vlog!)

Brahm me je hotel angažirati. Tekom enega leta sem mu pošiljal meiningenški repertoar. Nikoli ni imel časa, da bi si me ogledal v kateri izmed mojih velikih vlog. Končno je prišel, me videl v neki majhni vlogi, v kateri ga pa nisem prepričal.

Po predstavi sem večerjal z njim. Naslednji dan naj bi mu kaj predvajal. Če bi se za to ne odločil, bi odpotoval že ob 10. zjutraj.

Jaz naj mu predvajam!? Le kaj si možak domišlja! Smešno!

Drugi dan ob 9. uri mu pošljem v hotel pismo z naslednjo lakonsko vsebino:

»Vašemu odpotovanju ni zadržka.«

Odpotoval je. Berlin je padel v vodo!

Moj oče nesrečen! Possart me pokliče v München. Franz Moor vžge, Jago propade.

Publika izbruhne v frenetičen smeh. Veselim se, prodril sem, si mislim.

Kritika in Possart mislita drugače. S prijaznim Münchenom ni bilo nič.

Moj oče nesrečen!

Peljem se v Kassel in skušam dobiti angažman. Seveda zopet ne uspem. Moj organ! In realizem!

Moj oče nesrečen. Svetuje mi, naj se povrnem h kemiji.

Niti na misel mi ne pride! Zdaj nalašč ne! Jim bom že pokazal! Prasch me vzame s seboj v Berlin na berlinsko gledališče.

Tu stopam kljub veselemu Gesslerju polagoma, a vztrajno navzgor.

Zopet se pojavi Brahm. Dvakrat mi ponudi epizodne vloge. Odklonim. Vztrajati in uveljaviti se je težko! Toda moja stara mati me vsaj zopet pozna in oče je srečen.

Brahm pride tretjič.

Kainz je odšel na dunajsko dvorno gledališče. Hočem ga nadomestiti. Dogovor za angažman pride do sklepa.

Brahm mi pošlje med počitnicami mesto Mefista, Branderja. Užaljen mu ga hočem vrniti.

Oče mi svetuje potrpljenje: treba je vztrajati!

Brahm je trmast in se ne spomni svojih obljub. Vlog, ki bi si jih želel — ne dobim.

V vzdušju je slutiti katastrofo... Celo dejanske spopade! Hvala Bogu ni jih treba. Rittner mi pošlje »Nikito« v »Moč teme«. Igram ga in uspem!

Brahm opusti klasike. Leta in leta ne pridem do njih.

Končno me čaka izpolnitev pri Reinhardt.

Toda žig Ibsena leži na meni.

Kritika je večji del pozabila na moje klasične vloge iz berlinskih časov. Znova se moram uveljaviti. No, zdaj že nekako gre. Celo ljubimci so med njimi.

Moj oče žal tega ni doživel. Bil bi srečen.

Upniki — na plan!

Prihodnja dramska premiera bo komedija češkega pisatelja Karola Piskořa: »*Upniki — na plan!*« Objavljamo dva značilna prizora iz te odlične veseloigre, ki žanje v Pragi nenavaden uspeh, kakršnega po Wernerjevi komediji »Na ledeni plošči« ni bilo deležno nobeno originalno delo na čeških odrih.

KOLČAVA, potem SOUČEK in MILA.

Kolčava (*stoji neodločen pri mizi in se poigrava s ključem*): Kaj zdaj? Biti ali ne biti vlomilec. (*Ogleduje ključ.*) (*Najde izgovor.*) Ah, kaj! Saj mogoče sploh ne pojde v ključavnico! (*Sede in porine ključ v ključavnico.*) Gre zlomek. Glej, glej strelo, počuti se kakor doma. Stoj! Dedek tega ne sme gledati. (*Obrne sliko proti steni.*) Tako! In zdaj na delo! (*Odpira počasi predal.*)

Souček (*pri vratih*): Gospod blagajnik, ali bo kaj...

Kolčava (*preplašen zapre predal in se obrne*): Kaj je? Za kaj gre?

Souček: Vprašal bi le, ali imate kaj za na pošto.

Kolčava: Nič, nič. Dajte že mir.

Souček: Oprostite, prosim. (*Odide.*)

Kolčava: Prav za prav je bedasto: jaz odpiram predal v imenu pravičnosti in bom zaprt v imenu zakona. Ampak zdaj! (*Odpre predal na široko.*) Kolumb je bil tudi zato zaprt, ker je bil radoveden, kaj je na drugi plati zemlje. Poglejmo torej! (*Iz vleče dvoje ne prevelikih trgovskih knjig.*) Ah, saj sem si mislil. Še eno knjigovodstvo. (*Vzame telefon.*) Gospodična, pridite prosim za trenutek. (*Odloži slušalko in lista po knjigi in črta konte vrednostnih papirjev.*) Poldi — Wichterle — Križik — Alpina — Olšani — Češka trgovska...

Mila (*stopi*): Kaj želite, gospod blagajnik?

Kolčava: Tako. Majhno informacijo. Kar naprej: (*Lista po knjigi.*) Brnostroj — Ringhofer — Kolinski spirit — (*Hitro in živo.*)

Fantomas! Tu jo torej imamo, to družbo! (*Mili.*) Vam bo gotovo kaj znano o tej družbi, gospodična Mila? Pred kratkim ste mi pripovedovali o velikem kravalu, ki so ga naredili nekateri lastniki teh akcij. Ne veste približno, kdaj je to bilo?

Nila: To vam lahko povem popolnoma točno. Moj lanski dopust je potekel petnajstega septembra, šestnajstega sem spet nastopila službo in prav tisti dan je prišlo do onega velikega razburjenja.

Kolčava: Imenitno! (*Se glasno zasmije in udari po mizi.*) Drži, do pikice natančno! (*Pregleduje spise.*) Osmega septembra nam je ravnatelj Valter vsilil ostanek svojih delnic za slepo ceno, od desetega do petnajstega smo lovili kaline in jim prodajali delnice za polno ceno, a šestnajstega, — no, adijo! Ščuka je zagrabila, torej ven z njo, iz vode! (*Vstane razjarjen.*) (*Od tega trenutka je spet v svoji koži in vsa negotovost ga je zapustila.*) Dekle zlato (*jo prime za ramena*), ste že kdaj slišali, kako bije slavček na dan prvega maja?

Mila: Morda, a se ne spominjam.

Kolčava: Torej poslušajte trkanje v mojih prsih. (*Ji pritisne glavo k svojim prsim.*) Takole bije slavček prvega maja.

Mila (*se mu izmakne in se dela hudo*): Če si drznete še enkrat kaj takega, boste spoznali, kako bije Mila Vitkova! (*Odide.*)

Kolčava (*je spet sedel in obrnil sliko proti sebi*): Zdaj že smeš spet gledati vse to, dragi človek. Pravičnosti ne ostane nič prikrito.

HEGNERJEVA, VERA, KOLČEVA. Nato MILA.

Hegnerjeva (*prišfrfa razburjeno s pismom v roki*): Gospod Kolčava, bodite tako prijazni in raztolmačite mi, kaj to pomeni.

Vera (*je vstopila takoj za Hegnerjevo z zavojem v roki*): Teta, ne razburjaj se! Morda je le šala!

Kolčava (*je takoj vstal*): Kaj se je zgodilo, milostljiva?

Hegnerjeva: Da mi ne bo treba dolgo razlagati, si rajši preberite ta dopis. (*Mu izroči list.*) Neki pobalin je pritekel z njim k nam, češ, naj pustim vse in hitim sem, dokler ne bo prepozno.

Kolčava (*bere*): Milostiva gospa! Udruženje osleparjenih upnikov banke Hegner in Comp. vam sporoča, da je blagajnik te firme današnji dan proglasil za praznik upnikov. Javite se takoj z delnicami »Fantomasa« k izplačilu. Za sanacijo je v blagajni poldruhi milijon. Ne oklevajte! Hitite — tecite! Pridem takoj za vami! Florjan Trahtar, gostilničar. (*Zamahne s pismom.*) Preklemana ropotulja! Oprostite, da preklinjam. Sedite, takoj vam vse razložim.

Hegnerjeva: Zanima me samo eno: ali boste izplačevali ali ne.

Kolčava (*sede k mizi*): Dovolite mi vprašanje, milostiva. Predstavite si človeka, kateremu je njegov šef v popolnem zaupanju izročil v varstvo vso svojo imovino. Ta človek pa najde slučajno dokaze, da je njegov šef popoln lopov, ki je spravil celo vrsto poštenih ljudi ob vse. In zdaj vprašanje: Ali je ta človek upravičen porabiti zaupani mu denar v korist okradenih klijentov?

Hegnerjeva: Upravičen? Vi vprašate, če je upravičen? To je (*udari po mizi*) njegova dolžnost! A človek, ki ne izpolnjuje svojih dolžnosti, je v mojih očeh lopov in strahopetec!

Vera: Ampak teta, pomiri se!

Kolčeva: Dovolite, milostiva, da vam poljubim roko, s katero ste to tako jasno dokazali. (*Vstane in ji poljubi roko.*) Saj ne veste, kako dobro mi denejo vaše besede. S čudežno besedo »strahopetec« so poškodile delnice »Fantomasa« do polne vrednosti. (*Gre v ozadje.*) Izplačevanje se prične takoj. (*K vratom v ozadju.*) Gospodična Vitkova, vzemite par pobotnic in pridite sem! (*Gre spet k mizi.*)

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Zupančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

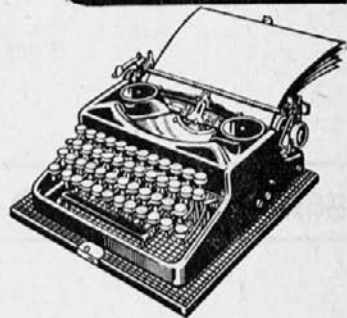
*Ali ste že pokusili bonbone,
čokolado in kekse od trdke*

Bon-Bon

Če še niste, oglasite se na

Miklošičevi c. 30. Tel. 44-42
in ostali boste naš stalni odjemalec.

Erika
NAUMANN

The Rex Co.

Ljubljana

Gradisce št. 10

Telefon št. 22-68

HOLLYWOOD

Komedija v treh dejanjih. Spisal Lewirowicz Poslovenil Ciril Kosmač.

INSCENATOR: INŽ. ARH. FRANZ.

REŽISER: BRATKO KREFT.

Mary	M. Danilova
Jack	S. Jan
Tompson	C. Debevec
Mac Niels	E. Kralj

Kraj: Danes.

Toalete ge. Mire Danilove izdelal modni salon I. Avšič, Pre-
šernova ulica 3. Klobuk I. Možina, Igriška ulica št. 3

Blagajna se odpre ob pol 20.

Za 20.

Konec po 22.

*Z najlepšimi modeli
in najboljšim delom*

se priporoča

DAMSKA KONFEKCIJA

A. PAULIN
LJUBLJANA

Šelenburgova ulica št. 1

Knjigarna
Kleinmayr & Bamberg

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

*

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16